

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Макъ



Бэдзэогъум и 27-р — Адыгэим
къэралыгъо гъэпсыкэ иэ зыхъугъэ Маф

1923-рэ ильесым
пъэтхапэм
къышегъэжьагъэу къыдэкы

№ 70 (22519)

2022-рэ ильес

МЭФЭКУ

МЭЛЫЛФЭГЪУМ и 21-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтутыгъэхэр ыкы
нэмыкI къэбархэр тисайт
ижъугъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээст

Тистудент къыдыригъэштагъ



2021-рэ ильесым зигугъу
къэтшыгъэ зэнэкъоукъум хэ-
лажъээз, къэух уцгъюм ащ ыгу
къышыкъыгъагъ «Студ.место»
зыфиорэ проектыр. Авшэрэ
еджаплэм щеджхэрэр зэзыщэ-
лэшт чыпэхэм язхэцэн ыкы
еджэкъо анахь чанхэм апае
стипендиехэм ягъэнэфэн ащ
къыдыхельти. Мы тофыгъохэм

зэукигъум щахэпльагъ Урысы-
ем и Президентэу, автономнэ
мысатуу организацеу «Россия —
страна возможностей» зы-
фиорэм и Лыплъекъо совет и
Тхъаматэу Владимир Путинъ.

Къэралыгъом иныбжыкъиэхэр
анахъэу зыщызэхэугъоягъэхэр
апшэрэ еджаплэхэр арых. Ахэм
амалэу ялэхэр егъеджэн про-

цессым хэмыхъэрэ уахътэми
къашагъэльэгъошьущтых «Студ.
место» зыфиорэ чыпэхэр
апшэрэ еджаплэхэм аышизэх-
зэхэмэ. Джащ фэдэу ахэм
аышизэхэугъоэгъэштых проектихэу
ныбжыкъиэ тофхэмкэ федераль-
нэ агентствэм, гъэсэнгъэмкэ
Министерствэм, Урысые обще-
ствэу «Знание» ыкы «Россия

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир
Путинъ тыгъуасэ платформэу «Россия —
страна возможностей» зыфиорэм и Лыплъекъо
совет ияшэнэрэ зэукигъэлэгъу зэрищагъ.
Зэнэкъоу «Твой ход» зыфиорэм теклоныгъэ
къышыдэзыхыгъэу, Мыекъопэ къэралыгъо
технологическэ университетым иятонэрэ курс
иеджакъоу Павел Дорошенкэр ащ хэлэжьагъ.

— страна возможностей»
зыфиорхэрэм къагъэхазы-
рыхэр, Урысые зэнэкъо-
кухэу «Твой ход» ыкы
«Большая перемена» зыфи-
лохэрэм къыдалтытэхэр.

Проектыр зытегъэспы-
хагъээр къэралыгъом иапшэрэ еджаплэ пэпч
чыпэхэу студент чанхэр
зыщызэдэлэжъэшьущтхэр,
амал ыкы зэнэкъоукъу
зэфэшхъяфау щыпэхэр
зыщызэрагъэшьущтхэр,
анахъэу къякүшт ыкы
къашхъяпэшт лъэнъкохэр
къызшыахышьущтхэр,
джащ фэдэу япроектхэмрэ
ягукъэхэмрэ зыщылхыра-
шышишьущтхэр къашызэлхы-
гъэнхэр ары. Тофхэмлэ
языгъэгъотыщтхэм алыкэ-
гъэнымкэ ыкы зэнэбдже-
гъухэм язулилэх хуным-
кэ фэдэе чыпэхэр ама-
лышуущтых.

(Икъях я 4-рэ
нэклуб. ит).

Адыгэ быракъым и Маф

Мэллылфэгъум и 25-м Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо быракъ и Мафэ фэгъэхыгъэ
зэхахъэ республикэм и Къэралыгъо
филармоние щыкъошт.

Республикэм и Правительствэ, Парламентым, Мыекъуапэ
иадминистрации якулыкъушэхэр, республике общественнэ дви-
жениеу «Адыгэ Хасэр», Адыгэим ильэпк общественнэ зэхахъэхэр,
шэныгъэм ыкы гъэсэнгъэм ялофышэхэр, ныбжыкъиэхэр, къэ-
лэдэжакъохэр хэлэжъэштых.

Искусствэм илэпэласэхэм мэфэкъ концерт къатышт. Артист
цэрыгохэр къешшоштых, орэд къаошт.

Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэшее-Щэрдэжэсэм, Краснодар
краим, тильэпкъэгъухэр зыщыпсэухэрэ шьолтырхэм мэфэкъ зэ-
хахъэхэр ашыкъоштых. Жъогъо 12-р къызыхэлдыкъирэ адыгэ
быракъыр ашагъэбэйтэшт.

Мыекъуапэ щызэхашэрэ зэхахъэр пчыхъэм сыхьатыр 6-м
рарьэжъэшт. Шъукъеблагъэх мэфэкъым.



Пшъэрэиль афишигъ



Адыгейим и Лышъхъэу Къумпыл Мурат республикэм и транспорт инфраструктуре зөгъяшъомбгүйгээнүүдийн фэгъяхыгъээ зэлжээрийн түгэйчээр зөгъяасэ зэрищаагь. АР-м и Премьер-министре ишшэрэйхэр зыгъяцакъэу Къэрэшэ Аңзаур, АР-м псеолъэшыннымкэ, транспортнымкэ, псеолъэ-коммунальнэ, гъогу хызымэтнымкэ иминистрэу Валерий Картамышевыр, АР-м иминистерствэ, министрэхэм я Кабинет ишшэрэйшээпээ заулэмэ ялаащэхэр, ГИБДД-м илъикюхэр ащ хэлэжъягъэх.

УФ-м транспортнымкэ иминистрэя наадээ гуадзэу Андрей Костюк, Росавтодорын ишшэрэй Роман Новиковын бэмышшэу Москва зэдэгүүшүэгъо щадыриягъэхэм къашаалтыгъэ ишшигээгъо заулэмэ АР-м и Лышъхъэу анаадэ тырагицэдзагь.

Федеральнэ гъогу агентствээм ишаа зэрэхигъяунэфыкыгъэмкэ, лъялкъ проектэу «Шэххэшүхэм адиштэрэ ыкчи щынэгъончъэ гъогухэр» зыфилорэм ишшэцакъенкэ республикэм гъехъэгъяшүхэр илэх. Джащ фэдэу гъогушохэм яшыни зэлжкээнэ щытегүшүягъэх. Ахэм зэу ашыщ къалэу Мыекъуапэ къэзүхъэрэ автомобиль гъогум ияшнэрэ яахь ишын ухын гъенэр.

Лъэмдиджиш зиэ, километри 10,4-рэ зикъыхъэгъэ автомобиль гъогум Мыекъуапэ къэзүхъэрэм изичээзыу яахь гъэтхапэм къяааахыгъ. Адыгейим ия 100-рэ ильсэ ишлэлэйм къыпэу километри 7,5-рэ зикъыхъэгъэшт гъогум ишшэгъын аухынэу ражхуухъэ.

2009-рэ ильсэым агъяшыгъэ километ-

ри 9-р къыдыхэлъятаагъэу пстэумкэ километрэ 27-рэ ащ икъыхъэгъэшт. Республикаан икъушхъэлээ чыпэхэм якуре тъогухэм язытет нахыншу шыгъяэнүүд тэгээпсихъягъэу Мыекъуапэ къэзүхъэрэ тъогур нахь къыхъэ ашын, зигугуу къэтшыгъэ проектыр лъагъякотэн ямурад. Поселкэу Краснооктябрьскэм пэмчычжээу автомобиль гъогоу Мыекъуапэ — Tulyaps зыфилорэм илъахыкэ агъяшынэу ражхуухъэ.

Гъогум илъахыкэ ипроектэу АР-м псеолъэшыннымкэ, транспортнымкэ, псеолъэ-коммунальнэ, гъогу хызымэтнымкэ и Министерствэ ишгъо къафильгъягъэм ишшэцакъотыгъэу зэлжкээнэ щыхэлъягъэх. Лъэмдиджиту, гъогум зэхэкъыпли 4 ащ хэтнэу, километрэ 11-м ехь икъыхъэгъенэу къырадзэ.

Адыгейим и Лышъхъэу пшъэрэиль афишигъ проектийн дэлажъэхэ зыхъукилъэнүүдийн пстэури зеклонийн зегъяшъомбгүйгээнүүдийнкэ амалхэри къыдальтэнэу.

«Мы аужырэ ильсэхэм республикэм и транспорт инфраструктурэ ишшэгъынкэ бэ тшагъэр. Гъогухэм ягъяцакъенкэ ыкчи ягъяшынрэхкэ мылькушо къатлупши. Федеральнэ мылькоу къытлыгъэм ишшуагъэкэ республикэм ишшэгъэм язытет нахыншу шыгъяэнүүдийнкэ пшъэрэильэу тиэхэр псынкэу дгэцэгкэнхэ тэлъэхкэ. Ау тапээд джыри пшъэрэильэбти. Анахь шъхъаэхэм зэу ашыщ гъогухэм тхамыклагъо къатхуухъэрэм къытлыгъэчигъэнүүр. Тигъогухэр щынэгъончъэу, зэтегъяшынхъягъэхэу щытынхэ фэе. Мы лъэнкъомкэ ишшээ тиэхэрэл лъыдгъякотэшт, шъольыр гъогухэм ямызакъо, муниципальнэхэми гъунэ альтфышт», — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ипресс-къулыкъу

Мэлдэлтэйгүйн и 21-рээ 2022-рээ ильсэ — Чыпээзигъэйорышэжжынхэй и Маф

Адыгэ Республикэм имуниципальнэ къулыкъу хэм ялофышихэу ыкчи яветранхэу лъытэнгъээ зыфэтшыхэрэр!

Чыпээ зыгъяорышэжжынхэй и Мафэ фэшт тышбууфэгушо!

Цыфхэр псеунхэмкэ ыкчи иоф ашшэйннымкэ анахь мэхъянэшхо зиэ ишшигъохэм язэшхохын елхыгъэу щит иофэу шъузфэгъэзагъэр. Чыпэхэм ясоциаль-на-экономикэ хэхъонигъэ бэхэ ялтыгъ муниципальнэ къулыкъу хэм яшшээсэнгъэрэ ячаныгъэрэ.

Республикэм ихэвээ къулыкъу хэм анахь эу анаэ зытырагъэтэрэд муниципальнэ образованиехэм амалэу ялхэр икью гъедэгъэнхэр, цыфхэр зыгъягумэхкэ ишшигъохэр зэшшохыгъэнхэмкэ яшшээгъэрэ афхуугъэнхэр ары.

Шъуисэнхэхат елхыгъэ мэфэхкэ ишшууфэльбо псачынгъэ пытэ шъуинэу, шъуихүэл дахэхэр къыжудэхъунхэу, ишшигъэнхэмкэ гъехъэгъакъехэр шъушынхэу!

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу, Урысые политическэ партиеу «Единэ Россиям» и Адыгэ шъольыр къутамэ и Секретарэу Къумпыл Мурат Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Ткъош Къэрэшэ-Щэрджэсийм къикъыгъэх

Мы мафэхэм Адыгейим хъакъехэр ишшэхэр, ахэр Къэрэшэ-Щэрджэс Республикэм къикъыгъэх. Мыгъэ Адыгейим къэралыгъо гъэпсыкэ ишээ зыхъуугъэр ильсэ 100 зэрэхъурэд ишшэцакъотыгъэу зэрэхэдгъяунэфыкыгъиштим фэдэу, ткъош республикэми зөгъяхызыры, ари мыгъэ лэшшэгъу мэхъу зыщиштээр.



Джары ткъош Къэрэшэ-Щэрджэс Республикэм иволонтерхэр Адыгейим къызкэлкуагъехэр. Ахэр къезгъяблэгъягъэхэр «Культурэм иволонтерхэр» зыфилорэр гупчэу тиээр ары. Иофхъяблэзэ зэфэшхъяафхэу мы уахтэм Урысые ыкчи тиресpubликэ шырагъяблэгъяафхэу ахэр ахэлжъягъэх. Зэлжкэ гъешшэгъон хууѓэе Урысые Федерации ишшигъэнхэм и

Лышъуужъэу, Адыгейим, Къэбэртэе-Бэль-къарым, Къэрэшэ-Щэрджэсийм янароднэ тхаклоу Мэшбэшэ Исхъакъ дашыгъэр. Ар зыщиштэйгъэр Къокынгэ шыгсэурэ лъялжкээнэ яискусствэкэ Къэралыгъо музейм и Темир-Кавказ къутам ары. Мэшбэшэ Исхъакъ хъакъехэм адгуушигъяагъ, тхэнхим къызэрэфэкъуагъэр къафилотагъ.

— Утхэнэр къин, аш утхакуу плоныр аш нахь къинијж. Сэ къэралыгъом ичыпээ зэфэшхъяафхэм сашээ. Цыфхэр сизынклагъэм «сыд уисэнхъяацтыр» ылоу къызысэупчыкэ есэхъожы: «Сыкэлэзегъадж, сыйжурналист». Къухъэлъяатэм къыбдис узымышшээрэ цыфхэм сыйхакуу ылоу зепложыкэ сида къышлошыщтыр. Сыйхакуу зыплюкэ, аш гүшшэшху. Аш къыхэкъыкэ «сыйжурналист, сыйкэлэзегъадж, сифилолог» ясэо, — къыуагъ И. Мэшбашэм.

Иофхъяблэзэ республикэм щызэхэцэхээрэ зэкэми Адыгейим иволонтерхэр яахь хэль. Джащ фэдэу ахэр «Всероссийский день заботы о памятниках истории и культуры» зыфилорэм хэлажэх.

Адыгейим археологическэ, чыопс ыкчи культурнэ саугъэтхэмкэ бай. Саугъэтхэмэрэ тарихъ мэхъянэ зиэ чыпэхэмэрэ я Дунэе мафэ фэгъяхыгъэу музейхэм, еджаплэхэм, нэмыхк чыпэхэм тыхээзывуухъэрэ дунаир къызэрэзэтебгъэнэштим фэгъяхыгъэ иофхъяблэзэ зэфэшхъяафхэу ашызэхашх.

Мэлдэлтэйгүйн и 18-у саугъэтхэмэрэ тарихъ мэхъянэ зиэ чыпэхэмэрэ зыщиштэйгъяунэфыкыгъирэ мафэм тифэу волонтерхэр зэгъусэхуу саугъэтхэр агъяэхъяафхэу, чыпэ гъешшэгъонхэр къаплыхъяафхэу, иофхъяблэзэ зэфэшхъяафхэм ахэлжъяафхэу.

«Ижъырэ Мыекъуапэ пытаплэр» зыфилорэр лъагъом тетхэу экспкурсием хэлэжъяафхэу, гъогур агъяэхъяафхэу. Дунэе акциие «Шэжжым ичыгъхат» зыфилорэм къызэрэдилтэйтэу Адыгейим и Лышъуужъэу Хэгъэгъу зэошхом зэмьблэжжэу юзэуагъяафхэм апае аллее агъяэтисхъяафхэу. Ар Мыекъуапэ ия 15-рэ гурит еджаплэр



пэблагъ. Аш фэшхъяафхэу ветеранхэр зыдэль къэхальэм гъучи саугъэтхэу якъэхэм атетхэр къягъэлажъэх.

Зэкошныгъэм иутыгоу къалэм дэтэм Урысые тишиольырхэр зыхъяафхэхэр ильсэ 100 зэрэхъурэд фэгъяхыгъэу флемшмоб «Зы хэгъэгъу — зы народ» ылоу юзэхэштэйгъэр, аш нэбгыри 100 хэлжжэгъэр.

Мыекъуапэ ишшээхээрэ хэлжъяафхэхэр ахэр Адыгэ Республикэм культурэмкэ и Министерствэ, Адыгэ Республикэм икультурнэ къэн икъеухъумэнэ ишшээхээрэ ичилжээхъэрэ, Гъэлорышшэлэгъэр, Теклонгъэм ыкчи экологиес явлонтерхэр, Донецкэ Народнэ Республикэм юзэхэу Мыекъуапэ юзэхэуэрэр, нэмыхкхэр.

ШАУКЪО Аслъангугащ.

Ермэлыкъым щыныута?

Хэткли шъэфэп Урысыем иэкономикэ кыныгъоу зыхэтим кыхэкъыкъе мы аужырэ уахтэм уасэхэм лъэшэу къаха-хъо зэрэхь угъэр.



Лэм яхбзэ кыулыкъушэхэм кызыэралорэмкэ, продукцие дэгүү кызыэрощёфыщтым имызакъоу, къэлэ бэдзэрхэм ашыг эусэхэм анахь пыутэу гъомылапхъэхэр цыфхэм кызылкагъэханхэм мыш фэдэ ермэлыкъхэр фэлорышэнхэ фое. Джаш фэдэу, щаклохами ятовар йаъгъыкъын амал яэ мэхъу.

Иофым изытет, ермэлыкъым тель уасэхэм цыфхэм къаралынлэрэм зыщыдгэгүүзээмэ штойгъу мэлтынфэгъум и 16-м урамэу Советскэм кызызэуухыгъэ ермэлыкъым тышылагъ.

Аш иофшэн пчэдьжым сыхьатыр 7-м ри-тажау хабзэ, анахь зыщыжьот уахтэм сыхьатыр 8-хэм адэжь тытхэягъ. Маффэр фэбагъэ, щэфаклоу тетигъэри бэ.

Ермэлыкъхэр

**Татьяна
КОЧЕТКОВАР,
пенсионер:**

— Сэ шххэкъэ пцэжье сщёфынэу сыкъэ-къягъ. Мыш кыращалээрээр сгуу рехы, илальэ зэrimыкъыгъэр ольэгъу, ыуаси сигъэрэзагъ. Пцэжье лъэпкын эльтигъэу зы килограммым ыуасэ соми 120-м кышежьэшь, 300-м ехъу. Бэдзэрым нахь щыльапл, ары пакош, кызэрощэчирэм-кли, изыткыи укъагъапцэ. Нэмык! гъомылапхъэхэми ауасэ зээзьешагъ, цы-

социологхэм упльэ-
кунхэу зэрхэхэрэми
къащыхэцы цыфыбэхэр
тхъамыкъе дэдэу зэрэ-
щылхэхэр ыкыи анахьеу
гъомылапхъэхэм якъэш-
фын ахэм яахьшэ зэрэ-
пэуягъахъэрэ.

Экономикэр чыпэ кын
зыщит лъэхъаным гъомы-
лапхъэхэм ыкыи цыфхэм
анахь ящыкъэгъэ товар-
хэм ауасэхэр кызызэтэ-
жэгъэнхэмкэ, республи-
кэм юфтхъэбээ гъэнэ-
фагъэхэр щызерахъэнхэу
Адыгэ Республикаем и
Лышхъеу Къумпыл Му-
рат пшъэрэиль афишыгъ.

Республикэм ыкыи къа-



Адыгэ къуаер, лыр, хэтэ-
рыкъхэр къэтщэфынхэу
тыкъэкъуагъ. Блэкыгъэ
тхъамафэм бывымылэу
тельгэгъэр бэ, ащишэу
къыхэпхыщтыр умышлэу,
непэ нахь мак!. Ареуштэу
щитми, къупшхъэ зыхэ-
ли зыхэмэлын къэдгэ-
тыгъ, сомэ 450 — 650
ыуас. Къудажэу Блащэ-
псынэ кыращыре къуа-
ер тыгу рихъеу къэтщэ-
фы. Уасэхами мэхъанэ я!,
анахьеу ермэлыкъым тэ-
тыкъызыкъэкъуагъэр унэе
хъызметхэм къащагъэ-
кыгъхэхэр кыращэлэн-
хэм тышыгъэу ары.

**Светлана
САНОЯН,
бзылъфыгъэ
ныбжыкыI:**

— Мыш фэдэ гъэтхэ-
пэ уахтэм хэтэрыкъхэр
пшхиши штойгъо охуу. Аш
пае непэ ермэлыкъым
сыкъэкъуагъ. Красногвар-
дейскэ районым кыкы-
гъе унэе хъызметшлэпэм
нэшбэгу килограммым
соми 110-къэ помидорыр
— сомэ 200-къэ кышыс-
щэфыгъэх. Нэмык! чыпэ-
хэм ялтыгъэмэ, ауасэ
уйгэрэзэнэу щыт.

Къэтльгэгъуягъэм зэфэ-
хысыжъеу фэтшын тльэ-
кыщтыр зы — къэлэ
бэдзэрим, тучанышхо-
хэм ябъяшэмэ, ермэ-
лыкъым тель уасэхэр
льэшэу зыщызэтэкъирэ
гъомылапхъэхэр ахэтых,
зыщызэфэдэхэрэри кы-
хэкъых. Сыхьат пчагъеу
узыщыкъирэми ельтигъеу
ермэлыкъым тель уасэхэр
зэхъокъых. Ау гүчүйгъу
тызыфэхъуягъэм кы-
зэралорэмкэ, мы маффэр
кызызэрэщэфагъэхэм
ры-
разэх.

ИЭШЬИНЭ Сусан.



Тистудент къыдыригъэштагъ

(Икъеу).

«Джырэ уахтэм бэмэ къашошы студентым хэхъонигъэхэр ышынхэм пae къэл шыхба-иэм дэсны ыкы щеджэн фае. Сэннаущыгъэу алэкслым икы-зэхъынкэ чыпаклехэм къагъэльгъошт Урысыер лъэкіу щылехэм зэрякъэралыгъор, тикъэралышо ичыпэ зэфэшхъяфыбэм адэсхеми а лъекъыр зэрялэр», — къыуагъ Павел Дорошенкэм.

Ашьэрэ еджаплехэм студентхэм ясообществэхеу «Студ. место» зыфиохэрэ ащизэхэцгъянхэмкэ гукъекым Владимир Путиным къыдыригъашти, къыуагъ Павел Дорошенкэм.

«Гукъекі дэгүү. Щеч хэмийлээ студентахэм ящылакі, яегъэджэн, язэхэн хэхъонигъэ егъэшыгъен фае, уигу-къекі къэлжошт уахтэм дештэ. Кампусыкіеу (университет къэлжьеу) тшыхэрэми аркъащидэтэлъытэ, хэхъоны-

гъэм, зэдэлжэньигъэм, творческэ гухэльхэм япхырышын зыщызашуахышуцт чыпэ хъунхэу. Ахэм ащизэхаттэхэрэр ыпекі агъэспыгъэгъэ чыпэхэм щапхырыпшышуцт нахь кын, ау аши уфэкён фае».

Нэхүм Владимир Путиным гүшүээ ритигъ УФ-м шэныгъэмкэ ыкы ашьэрэ гээснэгъэмкэ иминистрэу, автономнэ мысатыу организациеу «Россия – страна возможностей» зыфиорэм и Лылпльэкло совет хэтэу Валерий Фальковым, Павел Дорогукикікэ гупшысэу илехэр къыриотыкынхэу.

«Аш детэгъаштэ, зыщеджэхэрэ ыкы зыщыпсэхэрэ корпушем квадраты метр 50-м къышгъэжъягъэу 500-м нэс зинингъеунхэр къафыхэдгъекынхэ тэлэкыщт, ишыклагъэр алэкслэхъяшуцт. Платформэм къыхиубитэрэ зэнэкъокхум, Ишыгъэльгъо щылехэм афгъэхъыгъэ.

къэбар пстэури фэдэ чыпэхэм ащизэхэугоегъэшт, студент пэпч ахэм якылпэнэшь, ишкэлэгъэ къэбарыр зэргэгэштэшь. Ныбжыкіею федэралнэ агентствэмрэ платформэм «Россия – страна возможностей» зыфиорэм иофильтом ехигъигъеу зафэдгъэзэхъяхэу тирэгүштэ», — къыуагъ министрэм.

Джащ фэдэу студент анах чанхэу социальнэ иофильтом зилахышу ахэзыльхъэхэрэм стипендие афгъэнэфгъэни фэгъэхъыгъеу Павел Дорогукикікэ къыуагъ.

«Хэгъахь зиэ стипендиеу джырэ уахтэм щылехэрэ зытэлтиягъэр шэныгъэ в спортивнэ иофильтом чанхэу закыншизыгъэльгъяхэрэр арыг. Сэ зигу-гүүре сшире стипендие социальнэ лъэнхыкъомкэ нахь чанхэу шытхэр зэшүахырэм хагъэхъоным фигъэчэфыщтых».

Мы гукъекым еплъыкіеу

фырилэр Владимир Путиным къыриотыкыгъ:

«Студентхэм іэпэлэгъу афэхъу гээнэгъэ шиэгъэ. Общественнэ иофильтом чанхэу ахэлжъэхэрэм грантхэмкэ тадээлэй. Тегупшигэн тэлэкыщт іэпэлэгъу тедээу яттышьштими, ау тэрээзэу дгээнэфэн фае мылькур зыпэлдгъэхъяштим уасэ зэрэфэштшыщт шыкікэ. Титарихь изэгъэштэн, якъэралыгъо фэшьыпкэхэу зэрэштити хэзэфэн фаер пхырызышырэ ныбжыкіе чанхэр, щеч хэмийлэу, ашлэрэм кэдгъэгүшүнхэу щыт. Тызэджеу гэгүштэс ар зэрэштшыщт шыкікэ».

Общественнэ иофильтом мэхъанэн илэм кыклигъэтхээ, тичыгогу клалэм Адигеим и Лышхэу Къумпил Мурати къыдыригъэштагъ.

«Студент чанхэм Урысыем стипендие тедзэхэмрэ ашьэрэ

рэ еджаплехэм зыщызэдэлжэштхэ чыпэхэмрэ къащыфыхахыштых! Ахэм афэхъыгъэ гукъекіеу тичыгогъо, МКТУ-м истудентэу Павел Дорошенкэм къыриотыкыгъэм непэ Урысыем и Президентэу Владимир Путиным къыдыригъэштагъ. Павел фэдэ студентахэм тарэгушхо. «Студент года-2021» зыфиорэ лъэпкэ премиет икъеу уцуу ю аш теклонигъэ къыщидихыгъ, ныбжыкіе хэзэфэн я Урысые союз ишьольыр къутамэ ишаа игуадз, общественнэ иофильтэн ин зэшүүхэ. Тырэгушхо Адигеим истудент игукуэе Урысыем и Президент къызэрэдигъэштагъэм ыкы тикъэралыгъо ар пхырызыгъэ зэрэштхэштим», — къащихыгъ Къумпил Мурат социальнэ хытыухэм.

Къэбарыр хэутынны фэшьыгъэхъязыгъэр МЭШЛЭКЬО Сайд.

Тарихъ мэхъанэ зиэ Иофтхъабз

Мэлдэлтэйгүйн и 20-м ветеранхэм я Урысые общественнэ организации и Адигэ республикэ къутамэу «Боевое братство» зыфиорэм иллыклохэм Мыеекъуапэ илицеу N 35-м икъэлэджахкохэу я 7 — 9-рэ классхэм ашеджэхэрэм лекции афызэхашагъ.

Организацием ишаа Алексей Харитоновым къызэриулахъэмкэ, мэлдэлтэйгүйн и 20-р шэлж мафэу щыт, 1941 — 1942-рэ ильэхэм Москва икъэхъумэн фэгъэхъыгъэ заоу кулагъэр зауухыгъэр мы мафэм тафэ. АР-м гъэсэнгъэмрэ шэныгъэмрэкэ и Министрствэ планэу зэхигъэуцаагъэм тетхэу мыш фэдэ иофтхъабзэхэр нэмыхи еджаплехэм ащизэхашт, «Боевое братство» зыфиорэ къутамэ имызакью нэмыхи организациехэри мыш къыхагъэлажъхэ.

— Къыткэхъуяаэр лъэужхэм яхэгъэгүү шу альэгъоу къэдэжынхэм фэшт тарихыр дэ-

гъоу ашлэн фае. Мыш фэдэ иофтхъабзэмкэ тэ джары мурадэу тиээр. Фашизмэр ыкы нацизмэр тишигъэнгъэ къыхъягъэхэ зэрэхъугъэм, аш узэрэшшүүлекон плъэкыщт ныбжыкіе хэхэм къафэтэуатэ. Хэгъэгум къулыкъур фахын, ныбжыкіе объединенихэу юнарнием, волонтер организациехэм ахэхъанхэ зэрэлэкыщт агуртэгъяло, — къыуагъ ветеранхэм я Урысые общественнэ организации и Адигэ республикэ къутамэу «Боевое братство» зыфиорэм ишаа.

Лицеу N 35-м пүнгэгъэ-гэсэнэгъэ иофильтэм пашэм игуадзэу Мамсыр Аза къызэриула-



гъэмкэ, иофтхъабзэм хэлжэхъэ я 7 — 9-рэ классхэм ашеджэрэ нэбгырэ 200-м ехуу. Мыш нэмыхи къутамэ иофтхъабзэхэр еджаплехэм ёырьжэхъэ. Аш зэрильтыэрэмкэ, непэ зытегушигъэрэ иофтхъабзэм мэхъанэшо илэу щыт, кэлэцэйкүхэм яхэгъэгүү шу альэгъоу къэтэджынхэм пae пүнгэгъэ тэрээжьгээтийн фае.

Мы аужырэ ильяс 20-м зэо ыкы зэпэуцужжэ зэфэшхъяфхэм ахэлжэхъягъэу, подполковнику Алексей Харитоновым кэлэджахкохэм кэлэйкэу агу кыгъэ-кыжыгъ 1941 — 1942-рэ ильэхэм Москва икъэхъумэн фэгъэхъыгъэ заор зыфэдагъэр. Кэлэджахкохэм ашлөгъэшэгъонэу тарихъ къэбархэм ядэгүүхэ, яшошхэр къыраотыкыгъэх, упчэхэм ядэгүүхэ ашаджэуапхэр къара-тажыгъэх.

КИАРЭ Фатим.

КІЭУХХЭР ЗЭФАХЫСЫЖЫГЪЭХ

Президент платформэу «Урысыер амалхэм яхэгъэгүү» хэтэу я XI-рэ чыпэ зэнэкъокью «Абилимпикс» зыфиорэр республикэм щыкъуагъ. Мы мафэхэм аш икъэууххэр зэфахысыйжыгъэх. Зэнэкъокью хэлжэхъягъэх сэкъатныгъэ зиэ ныбжыкіе хэхэм ялэгъуяаэр акъемыхъэхэрэр. Ахэр коллежхэм ястудентых, кэлэджахкох, сэкъатныгъэ зиэ иофиштэх.



Зэнэкъокьюхэр Мыеекъопэ индустримальнэ техникумым, хысапыкмэ зишэ шэгъюшхэм ягупчэу «Полярис-Адигея» зы-

фиорэм, Адигэ къэралыгъо университетым, Мыеекъопэ къэралыгъо технологическе университетым ашыкъуагъэх.

Республикэм иеджэли 8-мэ къарыкыгъэ нэбгырэ 100 фэдиз зэнэкъокью хэлжэхъягъ. Ахэм ашыщхэу 54-р анах дэгъухэу къыхахыгъэх. «Атеклыагъэр сидаа ба?» шүүгээгүү фае. Зэнэкъокью хэлжэхъэхэм аныбжыкіе зэтэфыгъэхэу лъэнхыкъо 16-кэ зэнэкъокьюгъэхэшь ары. Сэкъатныгъэ зиэ ныбжыкіе хэхэм язэнэкъокью щыщэу студентахэм яофиштагъэхэр къызэрхахылгэгъэ къэгъэлэгъяаэр «Гум ильыр къизынтохыр» зыфиорэр зэхажгэгъягъ. Сэнэхьаа ёыцээгъягъэрэ гурит ыкы ашьэрэ еджаплехэм ныбжыкіе хэхэм яэлгээгүү ашыкъуагъэх. Ахэм яофиштагъэхэр ашагъэгъозагъэх, яупчэхэм джэуапхэр къаратыжыгъэх.

Цыфхэм яофиштэн ягъэгъотыгъэнмкэ Адигэ республикэ Гупчэм ишаа Владимир Черниченкэм къызэриуагъэмкэ, зэнэкъокью хэлжэхъэр ныбжыкіе хэхэм Мыеекъуапэ ишкэлэгъэ сэнэхъатхэм ныбжыкіе хэхэм ядвижениеу «Абилимпикс» зыфиорэр ичыпэ гупчэрэ президент платформэу «Урысыер — амалхэм яхэгъэгүү» зыфиорэрэ. Ахэм іэпэлэгъу афэхъу АР-м гъэсэнгъэмрэ шэныгъэмрэкэ и Министрствэ.

СИХЪУ Гошнагъу.

Мыхэр о уицЫфых, Адыгеир!

ИшыІэнүүгъэ хэткіи щысэтехьипъэ иныгъ

Цыф гъашіе пепчъ хэбдзын
гори хэмэйлэу бгъеш!эгъон
икъун мэхъу ыкъи ар Тхэм
фэсакъеу къызэтырегъэшыкъы.
Ашкіе зэльашэрэ шлэнгъэ-
лэжь-музыковедэу Шыу Щебан
иши!энгъэ шысзтехып!е иныргъ.

Ш. Шыур Хэгъэгу зээшхом ыкли Теклонигъэм и Парад ахэтэгъ, еджгээг-гъэсэгъагь, лъэпч ыкли хэгъэгу искуств-вэр ыгъебаигъэх. Игъашэ има-фэ пэпчь шлагъэкэ ушьагъэ — Адыгейм ифольклористикэ иеджапэ илпүклюаг, гуманитар уштэйнхэмкэ Адыгэ республике институтэу Т. Клэращэм ыцэ зыхырэм этнологиемрэ лъэпчь искуствэмрэкэ иотдел инауч-на юфышлагь, тапэкэ амышлэ-щтыгъе нэклюбгыулахэхэр алэрэ музыкэ-этнографический экспе-дициихэу Адыгейм щыклюагъэхэмкэ, я ХХ-рэ ллэшлэгүм ия 30-рэ ильэсхэм урыс компози-торхуутишьолыр щылагъэхэм ашигъеу-зэшшуахыгъэмкэ кы-зэуухыгь. Культуротворческэ юфшиэн мытсынкээр зэхэфы-гъэнэр, кыдэгъэкигъэнэр ыкли зэлтгээшлэгъэнэр Шыум фы-зэшлокыгь. Ехж ышхъэкэ уасэ зилэ юфшлагъэхэр, непи ямэхьа-на къемылыхэу, Щэбанэ къыди-лэхчидэх.

щызэхэссытгээх, ахэм аклэдэүкырэр хэтми лъэпкь губзыг тэгээ-лүшүгээм хэныштыгээп. Щэбан адыгэ орэдыхжэх, ахэм апыль къэбархэр зыщэхэхигээри яунэкоц, цыфыбэу мыш щызэблекштыгээм къалонэу бэ ашшэштгээр. Ежь Щэбанэ янэ адыгэ орэдь-бэ ышшэштгээ, мэкъэ дахи илагь. Кызыэрэйотэжхыштыгээм-кэ, ятэу Шъалихъэ къэшьокло бэлахьыг. Арышь, лъэпкь културэм, адыгэ фольклорым яку-рэ лъагьор ежь Шүүхэм яунэгьо лъапс къызшежьештыгъэр. Анахьэу зишшугээ къэкшугээр, ятэж ихаклэш хъаклэу къуджэм къыдахъэрэ пэпчь ыдэжь къызеращштыгъэр ары. Иса-бынгью-кіэлэгүм къышшегээжьагээу яунэ къихъагээми, чылэм щильэгтугээми, зылукагээу хүгүгэ пстэури Шыу Щэбанэ ыгуу пытэу риубытэштиг. Джащ фэдэу къуджэм урьс композиторхэу адыгэхэм яфольклор зытхыштыгээхэр къызэры-клоштыгээхэр, Афысыпэ иорэд-ус-loplottakloхэм ахэр зэралукеэ.

Шуныгъэр унагъом къышежъэ

Еджэн- гъэсэныгъэр ыкIи гъэшIЭ гъогур

Адыгэ автономон хэкур зызэхашэгээ уахьтэм ехъуллэу, мэллыльфэгъум и 21-м 1922-рэ ильэсүм, Тэхъутэмыхъоюй райононим ит къуаджэу Афыпсыпэ Шыу Щэбанэ къыщыхъуяа. Мэкъумэшьшээ унэгъо зэтегъепсыхъаагэ щаплугъ, щалэжыыгъ. А лъэхъаным къуаджэ пэпчч орэдьлохэр, джэгүаклохэр, пышнэо йэпэласэхэр Афыпсыпэ бэу дэсыгъэх — И. Джамырзэр, А. Шъхъэлахъор, нэмыхъхэри. Адыгэ лъэпкъ шэн-хабзэхэм, зеклокэ-шыкокэхэм, орэдхэм, лъэпкъ мэкъэмэлэмэ-псымэхэм, къэшьо лъэпкъ зэфэшхъафхэм, адыгэ фольклорым хэшыхъышино ини цыклуи фырьялагъ. Шыу Щэбан исабынгъо пасэм къыщегъяаэйу мыш фэдэ лъэпкъ культурэм хэтэу къэтэжджыгъ.

Ятэжъ ыкъи ащ илэгъухэр
пчыхъэрэ Шыухэм яхъаклещ



нэмүк! хэри къыраты-
гъэх.

1944-рэе ильясмын
икъихъагүум Щэбанэ
Дзэ академиене М. В.
м ыцээ зыхырэм икуру-
гууц. Академиен ико-
этэу мэkyогүум и 24-м
э ильясмын Москва и-
ко щыклогъэ Теклоныгъэм
ад хэлэжьагь. 1947-рэе
академиер тфы заклэ-
ухыгъ ыкни нэүжым чын-
еэшхъяфхэм күулыкъур-
гь. Хэзгэгүум и Уэшын
ачлэхэр нахь маклэ зэ-
сэхэм епхыгъеу 1961-рэе
полковникицээр илэү-
банэ күулыкъур ыгъэ-
гь.

Дээд академиев М. В. Фрунзэм ыцлээ зыхырэм икур-сант хъульгээ. Академиев ико-лоннэ хэтэү мэ��уогьум и 24-м 1945-рэ ильээсүм Москва и Гупчэшхо щыклогь Теклоныгъэм и Парад хэлэжьагь. 1947-рэ ильээсүм академиер тфы заклэ-кээ къуухыгь ыкин нэужым чын-пээ зэфэшхъафхэм къулыкъур аашихыгь. Хэгээгум и Уяашы-гъээ Клуачэхэр нахь маклээ зэ-рашыгъэхэм епхыгъеу 1961-рэ ильээсүм полковникицлэр илээ-Ш. Щэбанэ къулыкъур ыгъээ-тыйлыгь.

лъэпкъ къэшьокъо ансамблэу зэхашгъяк!эм ипащэу зэрэштыгъэр ык!и Адыгейм ихор общественнэ пшъэдэкъыжь зыхырэ секретарэу ильэс 14-рэ тоф зэрэшишагъэр ары. Шыу Щэбан ыш!эрэ тофым лъапси, шъуаши фишын ыльэкъыщтыгъ, зэхшэкъо инэу, цыифхэр зэфэзыщэу, игултытэ-гупшиясэк!е ахэр зэзышхыхэрэм ашыныгъ.

ахэр зээзыгхыхэрэм аштыы б. Щэбан адыгэ лъэпкъ творчествэм, анахъю лъэпкъ орэдкъэлоным, изэтегъэуцонкъэ юфышо ылэжыгт. Орэдъижъхэр, мэкъамэхэр ыкы кызызребгъэшт шыкъэхэр еугъоих, зергъашхэх, зэхефых, ахэмкъэ сборник зэхегъэуцо, фирмэу «Мелодием» илофшылхэр хэкум кыргъэблагъэх ахэр тыратхэнхэу. Тхыльэу «Ижъыре адыгэ орэдхэр. Адыгейские народные песни» (Майкоп, 1965) кыдигъэкыгь. Музыкальнэ иофтхъэбзэшхоу зэхашхэрэмэх ахэлжээ, ишэнэгъэ хегъяхъо, ишшошхэр къащелох. Илофшагъэхэм аштыых «Адыгейские народные танцы», «Музыкальный фольклор адыгов в записях Г. М. Концевича», «О культуре и искусстве адыгов» зыфиюхэрээр, мыхэм анэмкъихэри. Штоу иадыгэ лъэпкъ филэжыгъэм фэшл Щэбан медалэу «Адыгейим и Щытхъузех» зыфиорэр кыифагъэшьошагь. Емызэшыж гупшысакло-илофшаклюагь, искусствоведениемкъэ шэнэгъэлэж кандидатыцэр кыуушыхъатыгь, ар кыгъэшьыпкъэжьэу гуетныгъэшко хэлъэу лъэпкъ музыкэм изэтегъэпсыхъан ишшыпкъэу хэлэжнаагь.

Шыу Щэбан ишцыэнэгээ гэхэд хапэм и 15-м 2003-рэ илтэсүүм зээлийг, ау цыиф акынчышилом ыцэ льэпкүүм ёщыгуулжэштээ, ишүүшлэгэхэмжлээ ааруулж, кынгыгахт.

нели кылхэт.
Щ. Ш. Шыур зызыпсэугъэ
унэу урамэу Пролетарскэм тे-
тыйм мыжъобгыу къыфызэуя-
хыгъ. Гүунэнчъэу и Хэгъэгу ыкли
ильэпкь икэсагъэх.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Къулыкъу ахьыныр ныбжыкIэхэм яшъэроль

Гээтхэ дзэ дэшгыгээр етгүпшигэй Урысюем щэкю. Аш изэхэшэн тишъолыр зэрэшыкю-рэм, ныбжыкIэхэм къулыкъу зыщахын альэ-кыщт чыпIэхэм, коронавирусымкэ пандеми-ем изэрар къекюомэ, нэмийк упчIэу цыфхэр зыгэгумэкIыхэрэм афэгъэхыгэу гущыIэгту тифхэхүг Адыгэ Республиком идэе комис-сареу Александр Авериним.

— Александр, хэушхъафыкIыгэ дзэ операцьеу Украинэм ѢыкIорэм епхыгэу мыгъатхэ зи-кIалэ дзэ къулыкъум клощтхэр егъэгумэкIых ахэр зыдащэнхэ альэ-кIыщт чыпIэхэм. Сыда аш къепIолIэн пльэкIы-щтыр?

Сицыхэ тельэу къесон спльяшт мыш фэдэ ныбжыкIехэр хэушхъафыкIыгэ дзэ операцием зэрамыщхэрэр. Офицерхэр ыкIи дзэ къулыкъушхэрэу зээгэгынгэйм кIэт-хахьхэр архы агъакIохэрэр. Ары пакошь, ыпэрэ ильясым дзэ къулыкъум ашагъэхеу егъеджэн тофхъабзхэр зыщахырэ чыпIэхэр Украинэм пэгүнэгэу алтыгъэхэм ашыIэхэр зэкIэри къаулащыгэх. Арышь, мы лъэныкъомкэ ны-тыхэр гумэкынхэ ишкIагъэп.

Аущтэу зэрэхбээ, Урысие Федерацием ишъолыр ит дзэ подразделение пэпч ныбжыкIехэр ашэнхэ альэкIыщт. Хэт-ки шъэфэл Улэштыгэ Klyuchэхэм ашхэрэр «экстэрриториальне» (зыщыгсэхэрэм емылтыгэй) шыкIекэ зэраго-

щыхэрэр. Тишъолыр икыхээрэп нахьыбэрэмкэ зыдащхэрэр Къыблэ ыкIи КъохъепIэ дзэ шьолтырхэр архы. Дзэ дэшгыгом иплан тетэу, Адыгем икыщт ныбжыкIехэр дзэ зэфшхъафхэм агъакIоштых. Ахэр зыхэфштхэр дзэр къыхэзыхырэ дэшыннымкэ дзэ комиссиир архы. Аш итхаматэр муниципальнэ образованием ипащ архы. НыбжыкIэр зыхэфштхэр ипсауныгэ изытет ельтигэйу агъенафэ. Нэужым дзэ-учетнэ, ашьэрэ е гуртыгэсэнгэйу илээм деплых. Джаш фэдэу дэшыннымкэ ежь къулыкъум клощт ныбжыкIем ишлонгынгэйу къыщиорэри къыдалтыте.

— ЙишикIэ къепIуагъ кIэлэ ныбжыкIем къулыкъу зыщихыщт чыпIэхэр комиссиям ыгъэнафэу. Адэ ежь къулыкъу зыщихыщт дзэ лъэнкъыр къыхихын ылъэкIыщта?

Дэшыннымкэ комиссиям къэмиссызэ, цыфыр медицинэ ултэлкунным пхырэхы. Пешшорыгэшьэу аш игъесэнгэй,

иунагъо, ипсауныгэ изытет афэгъэхыгэ къебарыр тшлэнэу мэхь. Аш мэхъанэ и, сыда пломэ дащыщтым фэгъэкIотэныгэу илэхэм ялтыгэйу зыщыгсэурэм пэмьчыжьэу къулыкъур щихын ылъэкIыщт.

— Сыд фэдэ фэгъэкIотэныгэ ахэр? Нахь игъэ-кIотыгэу къытфэпIо-тагъэмэ дэгъугэ.

Гущыэм пае, къулыкъум къызэджахъэхэм янэ-ятэхэр нэжь-лужхэмэ е сэкъатныгэ ялээм. Аш ельтигэйу зыщыгсэурэм пэмьчыжьэу къулыкъур щихын ылъэкIыщт. Мышкъыхиубтэхэрэр: янэ ыныбжь ильяс 60-м, ятэ — ильяс 66-м ехъугъэмэ, ежь ныбжыкIем сабыиту илээм. Ау аш къикирэп зыщыгсэурэе унэм дэж дзэ частыр щытынэу.

— Адэ дзэ къулыкъум ашагъэм шхъэгъусэ

Пстэуми тэшIэ джыри пандемиер зэрэтыммыухыгээр, узэр къытпхъанын ишынагь эзэршыIэр. Дэшын тофхъабзэр етымыгъажьээ, мы лъэныкъомкэ ухазырын тофшэнышко зетхъагь. АшкIэ блэкIыгэ ильэсхэм зэдгъэгъотыгэ шыкIэ-амалхэр дгээфедагъэх. Дэшын ыкIи ужоин пунктыр, комиссариатын икабинетхэм ямызакью, автомобиль ыкIи мешшоку транспортеу зэрэзет-щэхэрэр хэушхъафыкIыгэ дезинфекции тшыгъэх. Нэгу-ихьор ныбжыкIехэм агъефдагь.

Ны-тыхэм якъекон агъемакIэмэ нахьышу. Дзэ частыр офицерхэм, солдатхэм къулыкъур щахы, арьшь, ашымыщ къахханыр щынагь. Ны-тыхэм къакIохэми, шэпхээ гъэнэфагъэхэр агъацэкIэнхэ, нэгуихьор, лайхэр, антисептихэр агъефдэнхэ фае. Джыри зэ къесэлжы, ны-тыхэм якIалхэр зэрагъэлэгъунхэ фитых, ау мыкIохэмэ нахьышу.

— Александр, къулыкъур ахьыфэ мобильнэ телефонхэр агъефедэнхэ альэкIыщтмэ бэхэр егъэгумэкIых. Ягupsэхэм зэпхыныгэ адьряIэ-нымкэ хэушхъафыкIыгэ телефонхэр ыкIи сим-картэхэр къаратыхэу Ѣыта?

Хаяу, къаратырэп. Ау дзэ къулыкъум щаигын альэкIыщтыр зиамалхэр мэкэ телефонхэр архы: сурэт ыкIи видеотезымыххэрэр, интернетым пымышшэшхэрэр, узьдэшыIэ чыпIэр къэзымыгъельхэхэрэр. Телефон лъэпкъэу алыгын фитхэм ацэхэр хэбзэгъеуцгэ тъем къегъеннафэх.

— ЗыныбжыкIэ къулыкъур ыхыныгэ къытфэ-фэрэ ныбжыкIабэ дзэм кIонхэу фаехэп. Аш епхыгэу хэбзэгъеуцгэ Ѣыга?

Къулыкъур зыхынэу къытфээрэм ишлонгынгэ пстэури къыдальтырэп. Дзэм къулыкъу щыпхъыныр нэбгырэ пепчь ишьэрьльтэу зэрэштыр УФ-м и Конституции итхагь. КIэлакIэр къулыкъум мыкIоным е пэлээ гъэнэфагъэкIэ уахтэр фылтагъэкIотэним ушхъагь тъенэфагъэхэр илэх. Ар ипсауныгэ изытет ельтигэйе е еджэмэ... Лъэныкъо пстэури хэбзэгъеуцгэ тъем итхагъэх.

Дзэм щымыгъагъэм къэралы-го ыкIи муниципальнэ къулыкъум хэхэр ашишэн ылъэкIы-щтэп.

Аш даклоу, «альтернативнэ» къулыкъур зэрэштыр агу къесэлжы.

— Александр, гъэтхэ дзэ дэшыгъом нэбгырэ тхана-шия жьугъэкIощтыр?

Мы гъатхэ къулыкъур зы-хыщт нэбгырэ 550-рэ фэдиз Адыгэ Республиком икыщт. Мы уахтэм ехъулэу проценти 10-р дзэм кIуагъэх, охтэ гъэнэфагъэм ехъулэу планыр зэрэдгъэ-цэкIэштым сицыхэ тель. Нахьышу (нэбгырэ 350-рэ фэдиз) зыдащыщтхэр бэдээгогу мазэр архы. Сыда пломэ, дзэ къулыкъум ашэштхэм ашыщыбэм а палъэм ехъулэу еджэнэр аухы, джаш фэдэу водительхэр зыхэхьэрэ дзэ командэхэу ты-угоиштхэм ушштынхэр аш нэс аштытых.

ЮШЫИНЭ Сусан.



Лъэгъохэш Шыпкъагъ

Ильэс заулэкэе узэкэлэбэжьмэ Бэгь Аслын иныбджэгүхэу зы гу-
пшигээс зэфищэхэрэ цыиф куп редакцием къаклу аш нэуасэ зы-
фэсшынэу, ехыллагъэу къэстхынэу кысэлэгүгъагъэх. Мощ фэдизир
зыфэгумэкырэ адигэ калэм сид ишүшлэг сли сегупшигъагъ.
Ыныбжь ильэс 80-м нэсыгъагъ, ау итепльэкэ лы гүрэу, цыиф 198-
лэпсэу щитыти, ильэс 70-рэ ыныбжьэу къэльягъоштыгъ.



Гущынэу сышынэу сывэрэ-
фаер зесэом, аш фэдизэу бгээ-
шэлгээн ымышлэгъэу, къэптхынэу
темыфэ фэдэу къысигъагъэти,
иныхджэгүхэм зафээгъэзагъ.

Ильэсхэр тешлагъэхэд джыри
цыиф куп къысфэкльагъ. Къызэ-
речикыгъэмкэе, яныбджэгъу
лъаплэу ильэсигъэрэ ахэтигъэр
дунайм ехжэгъыгъ, ар гухэкы-
шху ехжэгъэмкэе зэрэштыгъ
къызгурагъэуагъ, къушхьэу
Фышт Бэгъым ыцэ зытхэгъэ
гучи пхээмбгүу тырагъэуцомэ
ашлонгъо ылж зэрхэгъэр къа-
гуагъ. Аш тетэу джыри зе цыиф
гъэшлэгъоном зыфээгъэзэнэу
хугъэ.

Мы мафэхэм сегупшигъэш,
Бэгь Аслын 1960-шхо илэу
цыифхэм унэ аритигъэпэ инисти-
туум ишаагу зыгорэмэ ишуа-
гъэ аригъэктин ылъэктинэу
щитыгъэп. Рэхьатэу псэүгъэ,
унэшху ышыгъэп, мылькуи
ылжонгъэп, ау ныбджэгъу шып-
къэхэр илаагъэх къушхьэу зе-
рихгъэхэу.

Сыда зыхэтгэгъэ цыифхэм аш
фэдизэу шхьэкльагъ зыкыфа-
шырэ? Сыда ехжэх яахьшэ-
кэ къушхьэ лъагъм ышхьагъ
яныбджэгъу ыцэ тетхагъэу
шэжэж мижьобгүу тырагъэуцомэ
мы мафэхэм ылж зыкитхэх?

Аслын фэдэу бэг лъэпкъы
къихэгъэгъэр. Ар хышэм, тари-
хьын язехъэкльагъ, къушхьэх
пчагъэмэ адэктэгъ, цыиф куп-
хэри адищэягъ. Аш ыцэкэ
чыпэлбээмэ яджаагъ. Гущынэу
пае, къушхьэхэу Джэмарыкъорэ
Чыгыгушрэ азыфагу дэктэгэ
зэптигъынэу аш ыцэ ехы.
Бэгъым ыцэкэ еджаагъэх псы-

хью Шытхьалэ зэптигъынэу
унэмынэу, Фышт дэжэ узыщы-
луклэрэм. Ар Адыгейимкэе ап-
рэу спорт туризмэхэй СССР-м
имастер хугъэ. Аш ыцэ ехжэгъ
зеклонимкэе анахэ дэгүхэм
якъихэхин СССР-м зэрэшыра-
гъэхъагъэр.

Аслын Адыгейимкэе апэрэу
«Урысын изаслуженна путеше-
ственник» зыфилорэ щитхуцэл
къыфаусыгъ. Республика итын
анахэ лъаплэу «Адыгейим и Щит-
хуузе» зыфилорэ медалыр
къыратыгъ, медалеу «За до-
блестный труд» зыфилорэ ыкы-
нэмийкы түнхэри илэх. 2014-рэ
ильэсийн Шыачэ Ѣыкыгъэ Олим-
пиадэ имашо зэлэхэз, Адыгейим
анахыгъэу ахэтигъ.

Тичыгогъо, тильэпкъэгъо

Бэгь Аслын Урысын щызэ-
лэхэз, щагъэлэхээ цыифэу

щитыгъ зеклоним хэхьонгъэ

хэгъэгум Ѣишынхам илахьшхо

хишыгъэуагъ. Всесоюзны ыкы

республике юфтхэбэшхохэм

язэхшэгъэуагъ, Урысын испор-

тивнэ туризмэ пае кадрэхэм

ягъэхьазырын юфышо дишлагъ.

Зекло маршрутхэр къихэгъэн-

хэмкэе комиссии ильэсигъэрэ

ипшэгъ, Адыгейим спортивнэ

туризмэхэм и Федерации итх-

мэгэхэд. Зэхэшэгъ дэгүгъ, ило-

шэн хэшькыгъо фырилагъ, шу-

ылъэгъуутыгъ.

Бэгъым ары кэшакло фэхь-

хугъэ. Кавказыр къэзыухумагъэхэм ясаугъэт зыгъэпсэфынэу «Романтикэм» дэжэ щагъеуцугъ. Мьеkeуап къэзыухумагъэхэм ясаугъэтэу «Скорбящая мать» зыфилорэр туркомплексэу «Мыеkeуап» дэжэ щагъэпсэгъ. Къушхъээптигъынэу Шытхьалэ дэжэ Ѣыфэхъэхэйм ясаугъэти Ѣылэхъэ.

2000-рэ ильэсийн къыщэгъэ-
жьагъэу спортивнэ зеклонимкэе
ветеранхэм яобъединение ар
итхамэтагъ. Ныбжь хэклотагъэ
зинэхэм япашу зекло пчагъэ
зэхишагъ. **Къушхъэхэм ежыр-
кэ мэхъанэшхо ялагъ, ахэм
афэшагъэу, шу зыльэхъуэрэ
арых эхэзблагъэ хууцты-
гъэхэр.** «Къушхъэхэм къиза-
дажхэрэг агуки, апсэкли ежы-
хэм афэдизхэр арых», ыло-
щыгъ Бэгъым. Ехъ ыгуки,
ылсэкли анахэ къушхъэ лъагъ-
хэм аklaxьштыгъ, афэдизыгъ.

Бэгь Аслын Шэуджэн район-
нимкэе Пыжжыхъаблэ 1938-рэ
ильэсийн къыщыхъугъ, адыгэ
кэлээгъэдже институтыр къу-
хыгъ, исэнхэхъаткэ физичесэ
культурэмкэе кэлээгъэджагъ. Зеклоним фэшьгъынэу опсэуфе
фэлэжьагъ. Инструкторэу ри-
гъажьы, турбазэ пчагъээм яп-
шагъ. Сыдми «сэ сыпашшэш»,
ылоу икабинет исыгъэл, ренеу
зекло Ѣылагъ, лъэгъохэш шып-
къагъ. Аш ыцэ емьпхыгъэу
зеклоним чыпэ Ѣыгъбъотыгътэп.
Къохэпэ Кавказыр къушхъэ
шхьаэхэм адэктэгъэмэхэм
экспедиции пчагъэ аухырэ ильэс-
хэм зэхишагъ. Аш фэдэу зы-
дэктэгъэхэм ашыгъ къуш-



хэхэу Тыбгэ, Фышт, Ошутен, Тхъаклэ ыкы нэмийкхэр.

Категорие лъагэ зищыкэгъэ зеклохэр СССР-м ыкы джырэ Урысын ячылэхэм аш ашы-
зэхийцахъэх. Ахэм ашыгъ Аль-
мир, Тянь-Шань, Алтай, Саян-
хэр, Байкал ыкы нэмийкхэр.
Лъэрсрыкло зеклонимкэе спортив-
нэ шапхъэхэр игъэкүгъэнхэм
ахэр афэгъэхыгъагъэх.

Аслын ильэс 70-м бэкэе
ехъуэ цыифхэр зекло ыщэшты-
гъэх. Аш ылорэр шлокл имылэу
ахэм агъэцаклэштыгъ, ашкэ ар
пээхэ пхъешагъ. «Мы чыпээм о
ущытышт, Костя», зилоклэ аш зы
нэбгырэ уцущтагъэх. Ау ар
зыфэдэ къемыхъуэу цыиф
шьэбагъ, укытапхэу, халэлэу,
шыпкъагъэ, пытаагъэ хэльээ
щитыгъ.

Бэгъым ныбджэгъубэ илагъ.
Ахэм ашыгъ республикэм ён-
зэлэхэз, Хуутыж Аслын-
бый иныбджэгъу ехъуэу
къысфилтэгъэхэр сигу къэ-
къижыхъ.

— Ильэсигъе зекло тыкыагъэу,
Аслын нэуасэ сиифхъу, лъэшэгъуныкъо фэдизрэ тыз-
нэбджэгъугъ, — elo Хуутыжын.
— Шыпкъэр плоштэ, тидэмий-
клягъэу Кавказыр къушхъэ
къинаагъэ. Аслын ары ахэр шу
сээзгэлэгъуэхэр. Цыифы
илыгъэ анахэ дэгьюу къызы-
щылтагъорэр къушхъээр ары.
Ар ильэс зеклэлтигъохэм си-

ныбджэгъу сзыре регуисэм къыз-
гурьиагъ.

Бэгъир патриот шыпкъагъ,
льэпкэ тарихын дэгүу дэдэу
шыгъозагъ, къушхъац, псы-
хуузи ымшылэрэ Ѣылагъягъ. Ау
ышылэрэм елтыгъуэу шхъац-
хуукъыгъэп. Аш шхъэклафэ
фуигъэшыгъ.

Синьбджэгъу лыгъэрэ шып-
къагъэрэ зэрэхэлтыр къууш-
хатэу, ишэн къыщылтагъоу
пчагъэрэ чыпэ сиифагъ. Сыкыр-
ылтэу хууцэш, зэшаш-
пьоштыгъ ишэн, идунаетыкэ.
Аш фэдэу зэгорэм Тхъаклэ ти-
дэкуаэз, тэлкү сиыгэштагъ,
сигу джэндэш къихъагъ. Ты-
зэрэхэлэрэ мыйтэрээу къысшо-
шыгъети. «Арэп, мы тыйзэр-
эхэлэрэ тэрэзэ?» сли сеупчы-
гъети, «къакло» ыуагъ. Къэг-
бжыгъэп ыкы «оощинэмэ, гъэ-
зээжы» ыуагъэп. Цыхъэ зэрэ-
смышырэм къызэкигъэнагъэп.
Тэрэзэу тыклоу къызычэхэм
сырхьатыгъ.

Зэгорэм чэц мэфиилырэ
тыкытэйнэу зекло тыкыагъэу,
къушхъээптигъынэу ылж
лъэшэу мэлаклэ тылэу машо
тшыгъэ, тихыцтыр дгэхъазы-
рьгъэ, ау сымшыахъу ар иск-
тугъ. Лыр къэтшыгъиж, тлээси
тшхыгъэ... Аслын хууцэхъ
къеоми къихъэгъэп.

Бэгъым аш фэдэу бгэшэ-
гэйнэу бэ къихъафэштагъэр. Зы
псэушхъы ыгъэтэджыщыгъэп.
Зы уц цыклюи къыричищыгъэп.
Аш фэдэу зэгорэм Тыбгэ ти-
дэкуаэз, сиыгызэгүйнэм, «Зэ,
зи къэмийу, мээ пчэнхэр бгэ-
штэштэх, мэктэ-мак» ылгыагъ.
Чыопсым хэшькыгъо фыри-
лагъ, къушхъэу тызылтээрэмэ
зэктэми якъэбар ышлэштыгъ.
Псыуашхъ зыцэ къушхъэм
удэктэгъэ, «Къэпшыагъэба
джы къушхъэм аш тетэу зык-
дэжагъэхэр?» ылштыгъ. Къуш-
хъэу тызидэктэяжэм ос тель,
аш псыхъо рэчъэ — «Джары
псыуашхъ» зыкырауагъэр
ылштыгъ.

Аслын интеллигент шып-
къагъ, культурэшхо, Ѣэгъэшхо
хэлъыгъ, купкэ пытэ зиэ цы-
фыгъ, ехъ шомытэрэзир ебгэ-
шэшэн пльэктэштагъэп.

СИХҮУ Гошнагъу.



Урысыем ичыпцацэхэм афэгъэхьыгъ

«ЭкоГерб» узыгъэгъозэрэ зэнэкъокъу

Апэрэу Урысыем щизэхашэрэ зэнэкъокъу «ЭкоГерб» зыфиорэр хэгъэгум ишъольырхэм ыкчи ипсэуплэхэм якартэхэр гъэпсыгъэнхэм фэгъэхьыгъ.

Правительствэм емыгхыгъеу экологилем ифондэу В. И. Вернадскэм ыцэ зыхырэр зэнэкъокъум зэхэшакло фэхъугъ.

Урысыем ишъольыр 85-мэ якъэлэшхохэм ыкчи япсэуплэ цыклюхэм агэлээлэрэ чынпэхэр ялэх. Тыкъээзыуцхъэр чынпэхэм ашлогъэшэгъонуу кыхагъэшчирээр маклэп. Чынпэхэм яхыгъе пэпчч тамыгъе гъэнэфагъе фэпшызэ экология гербхэр пшынхэ пльэшьщ.

Зэнэкъокъум Урысыем щышхэр хагъэлэжъэштих, ильэси 7 зыныбжъхэм къащгъэжъягъ. Зы нэгбэрэм е купым хэтхэм яшшынгъе зэнэкъокъум къащгъэлэгъонымкэ явторчествэ зырагъэушомбгъунымкэ амалышухэр ялэх. Зы купым нэгберири 10-м нэс хагъэхъанэу фитири хууцхэр ялэх. Зы купым нэгберири 10-м нэс хагъэхъанэу фитири хууцхэр ялэх.

Едзыгъуиту мэхъу

Зэнэкъокъу едзыгъуу 2 мэхъу. Урысые Федерацием экологилем кэ ишъольыр герб шъхъафэу къэбгъэлэгъон фое. Ятлонэрэ гербэр къалэм е уипсэуплэ цынку яхылгэгъэшт.

Зэхэшаклохэм зэрагъэунэфигъэу, зэнэкъокъум хэлажъэхэрэ кушишэу гошгъэх. Ильэси 7 — 12, 13 — 18 зыныбжъхэр, 18-мехъухэрэ.

ЭкоГербэр геральдикэм ишапхъэхэм адиштэнэр зэнэкъокъум изэхэшаклохэм къыдалыгъ. Пхэмбгъум сый фэдиз иинагъэми, ыкыбыкэлэгъэбүйтэлэ имылэхууцтэл.

ЭкоГербэр зы чынпэхэм ехылгээу е чынпэхэм зауплэ зэхэгъояягъе гъэпсыгъэмэ хууцт. Тыкъээзыуцхъэр дунаим иекологии икъеу-

хумэн узэригъэгумэхъэр къыхэбгъэштишши шылонгъомэ, къодыжын пэнэм нэсигъэх мээхэр, посхъохэр, чынпэхъэр зыфаусыгъэхэр къыхэбгъэшчирэх игъо зэхэшаклохэм алтытэ.

Тикъуаджэхэм ячыпцацэхэр

Адыгэ Республикаем икъуаджэхэр 40-м нахыбэх мэхъух. Псэуплэхэм япчагъэ маклэп. Къелиту тил — Мыекьюапэр Адыгэкъалэрэ. Зэклэми чынпэцэлэгъэшэгъонхэр ашагъэфедэх.

— Тикъуаджэу Блащэпсынэ идэхъаплэ псынэу щагъэпсыгъэм итеплэ дахэ, чынпэхэм цэу фаясыгъэр Адыгэим щашэ, — къитиуагъ Урысыем изаслуженэ артистэу, Адыгэим инароднэ артистэу Къулэ Мыхамэт.



Хъакурынэхъаблэ ихъаблэхэм ацэхэр: Салыйхъабл, Къышхъабл, Мэрэтыкъохъабл...

Топсэ районым икъуаджэу Кодешхъаплэ Шындджыетх фаясныры сыда къызыхэкъыгъэр? Къудажэу Улапэ ыцэ сыда къызытекъыгъэр? Пэнэхэс ихъаблэхэу Псырыкыр, Грунхъаблэр, Шэбэнхъаблэр, нэмэкхэри сыдэущтэу тарихъум къыхэхъагъэх?

Зэнэкъокъум яшшэнгъэх къышызыгъэльэгъон мурад зиэхэр онлайн шыкылэм тетэу 2022-рэ ильэсэм, бэдээгүм и 31-м нэс зэхэшаклохэм макъэ арагъэлун фое. Зэфхэхыссыжхъэр шышхъээлум и 1-м къыщгъэжъягъеу и 31-м нэс ашыщтых. АР-м культурэмкэ и Министерствэ исайт инэктубгъуу «Къэбарыкъэхэм» нахь игъэктотыгъеу джэуапхэм защижъугъэгъозэшт.



Хэгъэгу зэошхом Теклоныгъэр къышыдахыгъэр ильэс 77-рэ зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ зэнэкъокъухэм Адыгэим самбэмкэ ибенаклохэр ахэлэжъэштих.

— Урысыем и Къыблэ шъольыр самбэмкэ изэлүкіэзъухэр Мыекьюапэ щыкъоштих, — къитиуагъ Адыгэ Республикаем самбэмкэ испорт еджаплэ ишащэ, спортымкэ дунэе класс зиэ мастерэу Делэкъю Адам. — Ильэс 12 — 14 зыныбжъ клалэхэр алышгъум щызэнэкъокъууцтих.

Мэлдэлтэйгүйн и 29-м Теклоныгъэм и Мафэ фэгъэхыгъеу Республикаем самбэмкэ иеджаплэ изэнэкъокъуу зэхашэшт. Адыгэ Республикаем изаслуженэ тренерэу Мэрэтыкъю Сахыдэ спортышом щыцэрылу, СССР-м, дунайм самбэмкэ язэнэкъокъухэм алэрэ чынпэхэр къащидихыгъэх. Джырэ уахътэ ашыгъэсэрэ ныбжыкъэхэр, нэмэкхэри зэнэкъокъум чанэу хэлэжъэштих, медальхэм афэбэнэштих.

Къятхэхэрэм яшшошрэ редакцием иепллыкъэхэмрэ зэтэмыфэнхэ алъэкъышт.

Нэктубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫИЛЬ Нурбий.

Зэхээшагъэр ыкчи къыдэзыгъэхъэр: Адыгэ Республикаем лъялкэ Йоффхэмкэ, Икыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэлкэгъухэм адяриялээ зэпхынгъэхэмкэ ыкчи къэбар жуутгъем иамалхэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшчи: 385000, къ. Мыекьюапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, Редакцием авторхэм къайхыэр А4-кэ заджэхэрэ тхяапхэу зипчагъэлэ 5-м емыхъухэрэ ари. Сатырхэм азыагуу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтэр 12-м нахь цыкын эштэй. Мы шалхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зекгэгъэжъюу. E-mail: adyvoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр: Урысые Федерацием хэутын Йоффхэмкэ, телерадиохэтийнхэмкэ ыкчи зэлтын-Иссыкэл амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чынпэх гээрорышил, зэрэушыхъатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэ ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекьюапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэклэми ичилэхээр 4487 Индексхэр П 4326 П 3816 Зак. 769

Хэутынум узшилэхээр Сыхъатыр 18.00 Зышыхаутырэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъайэр Дэрбэ Т. И. Редактор шхъайэр игуадзэр Мэшлээжъюу С. А.

Пишэдэкъыжь зыхыырэ секретары Тхъархъо А. Н.

Гандбол. Суперлига

Я 9-рэ чынпэхэм фэбэнэшт

Урысыем гандболымкэ изэнэкъокъуу суперлигэм щыкъорэм финалым и 1/8-м хэхъэрэ зэлүкэгъухэр щизэхашагъэх.



Зэлүкэгъухэр

«Луч» Москва — «Кубань» Краснодар — 22:37. Ятлонэрэ ешэгъур: «Кубань» — «Луч» — 25:25. «Университет» Ижевск Ставрополь икомандэ тлогъогогоо текуагъ. «Звезда» Звенигород — «Уфа-Алиса» Уфа — 42:27.

— Мыекьюопэ «АГУ-Адыифыр» я 9-рэ чынпэхэм фэбэнэшт, — къитиуагъ клубын итренер шхъялэу, Урысыем изаслуженэ тренерэу Александр Ревве.

Мэлдэлтэйгүйн и 25-м «Адыифыр» Москва щылукэшт «Лучим». Ятлонэрэ ешэгъур жынонгъуаклэм и 1-м Мыекьюапэ щизэхашагъэшт. Теклоныгъэр зыхырэм я 9-рэ чынпэхэр къыдихышт.